

Мотиви към проект на Наредба относно допълнителните изисквания във връзка с класифицирането на инвестиционни застрахователни продукти като несложни по смисъла на чл. 342, ал. 5 от Кодекса за застраховането

Със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането на Република България обн. в ДВ, бр. 101 от 7 декември 2018 г. бяха въведени изискванията на Директивата (ЕС) 2016/97 относно разпространението на застрахователни продукти (Директивата (ЕС) 2016/97).

Сред тези изискванията са и произтичащите от член 30 от Директивата (ЕС) 2016/97 относно реда за продажба на инвестиционни застрахователни продукти (основаващи се на застраховане инвестиционни продукти). Тази разпоредба на директивата налага като принцип задължение за разпространителите да извършват две преценки с оглед защитата на интересите на ползвателите на застрахователни услуги – за уместност и за подходящ характер на дадения инвестиционен застрахователен продукт.

Член 30, (3) от Директивата (ЕС) 2016/97, въведен с чл. 342, ал. 5 от Кодекса за застраховането, предвижда за несложните инвестиционни застрахователни продукти облекчен ред за продажба от т.нар. тип „само изпълнение“ (execution only sales). При този вид продажба от тип „само изпълнение“ не се извършва преценката за подходящ характер на съответния инвестиционен продукт и продажбата се извършва с простото изпълнение и извършване на трансакцията (т.е. сключване на сделката за съответния застрахователен договор). Този опростен начин на продажба и разпространение на инвестиционните застрахователни продукти е оправдан, защото съответният инвестиционен застрахователен продукт според критериите на чл. 342, ал. 5 от Кодекса за застраховането се третира като несложен и неговата продажба без преценка за подходящ характер не застрашава законните интереси на заинтересованите ползватели на застрахователни услуги и не създава чувствителни рискове от ущърб за съответния кандидат за застраховане (потенциален застраховащ). Като израз на допълнителна гаранция за интересите на ползвателя на застрахователни услуги се предвижда, че такъв ред за продажби се допуска единствено при условие че инициативата за сключване на застрахователния договор за несложния инвестиционен застрахователен продукт е на самия ползвател, т.е. облекченият режим не може да се приложи когато разпространителят на застрахователни услуги пръв е предложил застрахователния продукт на ползвателя. Това правно положение изхожда от разбирането, че когато ползвателят на застрахователни услуги сам е проявил интерес за сключването на договор за съответния продукт той е запознат с неговите характеристики и с евентуалните рискове, свързани с неговото разпространение.

За допълнително изясняване на понятието несложен застрахователен продукт, чл. 342, ал. 13 от КЗ е предвидил по подзаконов ред за класифицирането на застрахователните продукти като несложни, като за база се използват насоките на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване приети на основание чл. 30, параграфи 7 и 8 от Директивата (ЕС) 2016/97. Тези Насоки на ЕОЗППО/ЕЮРА са приети с документа ЕЮРА-17/651 от 4 октомври 2017 г. Комисията за финансов надзор е изразила своето правно значимо и обвързващо я намерение да спазва насоките с решението № 254-Н от 12 март 2018 г.

Съгласно чл. 342, ал. 5, т. 1, буква „а“ от КЗ инвестиционните застрахователни продукти които могат да бъдат предмет на облекчения режим на продажба от тип „само изпълнение“ могат да бъдат само договори, смятани за несложни съгласно Директива 2014/65/ЕС (Директива относно пазарите на финансови инструменти II, ДПФИ II) и не включват структура, която затруднява ползвателя на застрахователни услуги да разбере съществуващия риск.

За точното дефиниране на тези продукти в съответствие с приетите насоки на ЕОЗППО е предложено общата препратка към Директива 2014/65/ЕС да бъде конкретизирана посредством изброяване на някои категории несложни застрахователни продукти изрично изброени в чл. 25, параграф 4, буква а) от ДПФИ II (*като напр. акции, допуснати до търговия на регулиран пазар или на еквивалентен пазар на трета държава, или в МСТ, когато това са*

акции на дружества, с изключение на дяловете в предприятия, които не са ПКИПЦК, и акциите, които включват дериват; облигации или други форми на секюритизиран дълг, допуснати до търговия на регулиран пазар или на еквивалентен пазар на трета държава, или в МСТ, с изключение на облигациите или другите форми на секюритизиран дълг, които включват дериват или имат структура, поради която за клиента е по-трудно да разбере свързания риск; инструменти на паричния пазар, с изключение на тези, които включват дериват или имат структура, поради която за клиента е по-трудно да разбере свързания риск), допълнително цитиране на инструменти, покриващи критериите по 57 на Делегиран Регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията за допълване на Директива 2014/65/ЕС (която предвижда, че финансов инструмент, който не е изрично посочен в член 25, параграф 4, буква а) от Директива 2014/65/ЕС, се счита за некомплексен, ако отговаря на следните критерии: а) той не попада в обхвата на член 4, параграф 1, точка 44, буква в) от Директива 2014/65/ЕС или раздел В, точки 4—11 от приложение I към посочената директива; б) съществуват редовни възможности за продажба, обратно изкупуване или реализиране по друг начин на този инструмент при цени, които са публично достъпни за участниците на пазара и които са или пазарни цени, или публично достъпни, или утвърдени със системи за оценка, независими от емитента; в) той не е свързан с каквото и да било действително или потенциално задължение за клиента, което превишава разходите за придобиване на инструмента; г) той не включва клауза, условие или задействащо обстоятелство, което може да промени фундаментално естеството на риска на инвестицията или профила за изплащане на инвестицията, например инвестиции, които включват право на преобразуване на инструмента в различен инструмент; д) той не включва изрични или имплицитни такси за предсрочно извеждане, в резултат на които инвестицията става неликвидна дори при наличието на технически чести възможности за продажба, обратно изкупуване или друга реализация на инвестицията; е) достатъчно широкообхватна информация за неговите характеристики е публично достъпна и е вероятно да бъде разбрана лесно, за да позволи на средния непрофесионален инвеститор да направи информирана преценка дали да сключи сделка с такъв инструмент.) и изрично изключване на инструментите, определени като сложни с насоки на Европейския орган за ценни книжа и пазари за сложните дългови инструменти и структурираните депозити (ESMA/2015/1787) от 4 Февруари 2016.

За доизясняване на кумулативното изискване изброените по-горе продукти да „не включват структура, която затруднява ползвателя на застрахователни услуги да разбере съществуващия риск“ са предвидени четири категории договорни характеристики, които биха могли да материализират такава структура, затрудняваща ползвателя на застрахователни услуги да разбере застрахователния риск: (Договорни характеристики, свързани с промени в естеството на договора и правото на откуп на инвестиционния застрахователен продукт; Договорни характеристики, свързани с определянето на стойността на надежда или откупната стойност, или сумата за изплащане при смърт; Договорни характеристики, свързани с разходите и Договорни характеристики, свързани с бенефициера (ползващото се лице) по животозастрахователния договор)

Възприет е смесен подход за идентифициране на тези договорни характеристики, като в някои случаи се предвижда задължение за разпространителя на застрахователни продукти (застрахователя или за застрахователния посредник) да извърши определени преценки дали съответните характеристики на договора затрудняват ползвателя на застрахователни услуги, а в други случаи са предвидени изрични критерии, чието наличие автоматично определя продукта като съдържащ структура, която затруднява ползвателя да разбере тези рискове. Този подход едновременно създава гаранции за стриктното прилагане на някои критерии което е непосредствена гаранция за защита интересите на ползвателите на застрахователни услуги, а също така създава и задължение за преценка за разпространителите на застрахователни продукти, което е предпоставка за гъвкаво прилагане на нормативната уредба и за допълнителна

оценка на рискове, които не подлежат на абстрактно и предварително формулиране в нормативен акт.

Съгласно чл. 342, ал. 5, т. 1, буква „б“ от КЗ инвестиционните застрахователни продукти които могат да бъдат предмет на облекчения режим на продажба от тип „само изпълнение“ са „други несложни инвестиции посредством застрахователни продукти за целите на тази алинея“.

За доизясняване на това понятие в съответствие с приетите насоки на ЕОЗППО е са предложени три категории договорни характеристики: (Договорни характеристики, свързани с определянето на стойността на падежа или откупната стойност, или сумата за изплащане при смърт; Договорни характеристики, свързани с разходите и Договорни характеристики, свързани с бенефициера (ползващото се лице) по животозастрахователния договор)

Поради идентичността в подхода за класифициране на тези други несложни продукти в насоките на ЕОЗППО е приет подход за препращане към разпоредбите свързани с класификацията на продуктите по чл. 342, ал. 5, т. 1, буква „а“ от КЗ.

Приемането на наредбата ще създаде условия за по-ефективното прилагане на облекчения режим за продажба на несложни инвестиционни застрахователни продукти като бъдат осигурени: защита на интересите на ползвателите на застрахователни услуги, чрез опростен достъп до несложни инвестиционни застрахователни продукти и чрез неоскъпяване на тези продукти, което се постига с изключване на задължителната приложимост на преценките за уместност и подходящ по характера си продукт, като от друга страна се провежда ясно разграничение относно случаите, в които облекченият ред няма да бъде допустим; насърчаване на разпространителите на застрахователни продукти, в лицето на застрахователите и застрахователните посредници, чрез въвеждането на облекчения режим и механизъм на продажба от тип „само изпълнение“, което е форма на създаване на условия за развитието, съществуването на ефективен застрахователен пазар; провеждане последователно на ниво законова уредба на принципа на пропорционалност (съразмерност), при разработването и приемането на нормативните актове.